

ZVONČEK

LIST S PODOBAMI
ZA SLOVENSKO MLADINO

Štev. 12.

V Ljubljani, 1. grudnia 1900.

Leto I.

PREŠERNU.

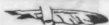
Desetkrat je deset minilo let,
odkar si nam bil rojen, velikan
po duhu in po srcu, nam poslan,
da povelečaš naš slovenski svet.

Poslušal je slovenski rod zavzet,
ko se oglasil je tvoj spev ubran,
in videl je, kako je vstajal dan
nad domom, ki je bil v temò zaklet.

Nebeško tvoje strune so nam pele,
budile srca in nam duše grele
in tvoje razglasile so ime.

Pozabljen je, kogàr v grob položé ...
A tvoje pesmi bodo v vek živele,
v njih živel v čast slovenske boš zemljé!

Simon Palček.

Zimska pesem.

Kraguljčki veseli so pesemco zapeli . . .
Snežinke, snežinke, aj, vi metuljčki beli,
le urno zaplešite,
na zemljici počijte!

Pod zemljo, pod črno pa dremljejo cvetice,
pa zebe v te male in bose jih nožice . . .
Le urno priskočite,
v kožušček jih zavijte!

A solnce, če solnce na vas bi posvetilo,
pa z žarki, snežinke, vas vse bi polovilo!
A solnca se ve bojite,
zatorej hitite, hitite!

Vida.

Sam . . .

Samcat ide deček tožni,
samcat ide skozi vas,
vetrec z lasi mu igra se,
boža bleđi mu obraz. —

A na grobu tamkaj znanem
dviga se leseni križ,
tam nocoj, popotnik mladi,
ti nekoga še dobiš . . .

Nihče, nihče ne pozna ga,
sam na svetu biva, sam . . .
Tuja mu je vsaka hiša
in zaprt mu vsak je hram.

Pod gomilo ondi spava,
mati v Bogu spava tam,
a, ti deček, tožen hodiš —
po širokem svetu sam!

Bogomila.

Ah, ti sveti Nikolaj!

Ah, ti sveti Nikolaj,
kar te prosim, daj mi, daj:
Konjca brzih nog,
meni par ostrog;
tudi ne pozabi biča,
da poženem z njim konjiča;
da poženem ga — hi, hop! —

daleč pod nebeški strop.
Tam se zvezde šetajo,
venec božji spletajo;
zvezde zlate gledal
in na nje bi sedal:
Žase in za mamó
dve bi vzel na ramo!

Fr.in Žgur.

Doktor France Prešeren.

Ob stoletnici njegovega rojstva.

Po Fr. Levcu opisal Lad. Ogorek.

1.

Ni ga Slovenca, ki bi ne poznal imena najslavnejšega slovenskega pesnika, velikega *Prešerna*. Ves slovenski narod ga izgovarja s spoštovanjem, ves slovenski narod ga imenuje s ponosom svojega največjega pesnika in ves slovenski narod prebira z velikansko navdušenostjo nesmrtnih njegove pesmi!

A svojega *Prešerna* ne poznamo, ne cenimo in ne častimo samo Slovenci, nego vsi Slovani visoko čislajo prvaka slovenskih pesnikov, ki tudi Nemcem ni več neznan, saj je mnogo njegovih pesmi prevedenih na nemški jezik.

Doktor France *Prešeren* je raznesel čast in ime ubornega slovenskega naroda po vsem izobraženem svetu. Kot mogočna luč se je razlila neminljiva krasota njegovih pesmi po vsem širokem svetu in je uvrstila tudi majhni naš slovenski narod v število drugih mogočnejših in mnogoštevilnejših narodov. Tudi ti imajo svoje velike in slavne može, na katere so ponosni, a Slovenci imamo poleg drugih slavnih mož svojega *Prešerna*, ki je naš ponos in naša čast, ki nam je dokaz, da je tudi na slovenski zemlji tekla zibelka možu, na katerega bi kazal vsak narod z opravičenim ponosom!

Kako se nam v navdušenju dviga srce ob zavesti, da se spominja ob stoletnici *Prešernovega rojstva slovenskega naroda* malone ves izobraženi svet! Po vsem slovanskem svetu obhajajo sedaj slavnosti v proslavo stoletnice rojstva našega nesmrtnega *Prešerna*. Tudi slovenska mladina, ki goji v svojih mladih in dobrih srcih navdušeno ljubezen do slovenske domovine in do naše prekrasne slovenske govornice, se ob tem slavnostnem trenutku pridružuje neštevilnim čestilcem *Prešernovim* ter kliče temu velikanu-pesniku: »Slava, večna slava!«

2.

France Ksaverij Prešeren se je rodil dne 3. grudna leta 1800. v Vrbi, majhni vasi brezniške župnije na Gorenjskem, kjer je bil njegov oče Simon imovit kmet. Svoja otroška leta je prebil v Vrbi, na znožju Karavank in Julijskih planin, ob bregovih sinje Save, eno uro od Bleda v okolici,

katero imenuje neki sloveč angleški potovalec najlepšo dolino na svetu, in o kateri je pozneje naš pesnik sam pel, da je »podoba raja«. Ko dovrši sedmo leto, ga vzame k sebi pesnikove babice brat, Jožef Prešeren, župnik na Kopanju pod Šmarijem na Dolenjskem. Temu preblagemu staremu stricu Prešernovemu se nam je najbrž zahvaliti za našega pesnika, zakaj on ga je izdatno podpiral ves čas njegovega učenja, dokler ni prišel do svojega kruha. Ker Kopanj takrat ni imel svoje šole, pošlje stric svojega nadarjenega nečaka ribniškemu dekanu, da hodi pod njegovim nadzorstvom v Ribnici v šolo, in morebiti se je živi deček ravno tukaj že nekoliko navzel krepkega in jedrnatega govora in tiste šegavosti in zabavljivosti, izza katere še dandanes Ribničanje slovê po svetu. V Ribnici še hranijo zlato knjigo, v kateri je zapisan med odličnimi učenci. Jeseni l. 1813. je prišel Prešeren na gimnazijo v Ljubljano, kjer je latinske šole in modroslovje z izvrstnim uspehom dovršil l. 1821. Že v dijaških letih je bil poseben prijatelj tri leta starejšemu Čopu. Ta je o počitnicah skoro vsak dan obiskoval svojega soseda Prešerna, in potem sta skupaj po več ur brala, ali v živem razgovoru hodila ob savskem brodu, ali pa se izprehajala po lepi okolici.

Leta 1822. se je vpisal Prešeren na pravoslovnem oddelku dunajskega vseučilišča, kjer je vse pravoslovne nauke dovršil in si tudi leta 1828. pridobil doktorsko čast. Dasiravno je užival naš pesnik ves čas na Dunaju Knafljevo ustanovo in ga je tudi podpiral blagi stric Jožef, vendar si je moral kolikor toliko sam služiti svoj kruh. Bil je učitelj v znanem Klinkovströmovem zavodu, kjer je tudi grofa Auersperga, poznejšega slovečega pesnika Anastazija Grūna, poučeval v grški in rimski zgodovini. A ne samo učitelj, tudi prijatelj mu je bil, in Anastazij Grūn sam pripoveduje, kolikokrat sta skupaj brala Valvazorja ter se navduševala v skupni ljubezni do kranjske domovine in do vzvišenih vzorov. Kako visoko je čislal slavni nemški pesnik svojega učitelja in prijatelja, to bistro vidimo iz mnogih pisem, ki mu jih je pisal, in iz prekrasne pesmi, ki jo je zložil v spomin našemu Prešernu. Na Dunaju se je bil dalje naš pesnik sprijaznil s slavnim češkim pisateljem in podobnim mu pesniškim duhom, Francetom Ladislavom Čelakovskim, ki je v mladem Slovencu obudil slovansko misel. Prešeren je baje tudi o počitnicah spremil Čelakovskega celo na Češko, kjer se je seznanil z življenjem bratskega nam naroda. Čelakovski je bil pozneje tudi prvi, ki je Slovencem in vsemu slovanskemu svetu povedal in pokazal, kakšen pesnik je Prešeren. Naposled se je na Dunaju Prešernova lira prvič oglasila. »Ilirski list« v Ljubljani je prinesel o Novem letu 1827. prvo pesem Prešernovo: »Dekletom« v slovenskem izvirniku in v nemškem prevodu.

Po dokončanih pravoslovnih naukih je stopil za neplačanega praktikanta pri tedanji c. kr. kamerni prokuraturi v Ljubljani, toda ker ni mogel o slabih gmotnih sredstvih dalje neplačane službe opravljati, ji je dal slovo koncem l. 1831., pri kateri ločitvi je dobil jako lepo in častno izpričevalo o svojem uradnem poslovanju.

Leta 1832., in sicer meseca svečna in sušca, nahajamo Prešerna v Celovcu, kjer je jako mnogo občeval s Slomškocom in v Blatnem gradu

živečim Jarnikom ter se pripravljaj na odvetniško preizkušnjo. To prebivši je vstopil v Ljubljani za koncipijenta v pisarnici svojega prijatelja, odvetnika dr. Chrobata, očeta naše pesnice Lujize Pesjakove, kateremu je bil štirinajst let izvrsten in jako vesten delavec.

3.

Ne smemo misliti, da je začel naš pesnik šele v svoji moški dobi peti pesmi. Kakor vsak pesnik, tako je tudi on že zgodaj v svoji mladosti zlagal pesmi. Toda pravo javno slovstveno delovanje Prešernovo se šele začenja v Ljubljani tisti čas, ko je bil neplačan praktikant pri kamerni prokuraturi. Da bi se pomoglo zanemarjenemu umetnemu pesništvu, osnujejo v

Ljubljani leta 1830. »Kranjsko Čbelico«, v kateri se je takoj prvo leto oglasil Prešeren s svojimi krasnimi pesmimi. A jako bi se motil, kdor bi mislil, da so Slovenci s posebnim veseljem pozdravili Prešernove pesmi. Uresničile so se tudi pri njem besede, da pesništva pravih poznavalcev je bilo vselej tako malo na svetu kakor pravih pesnikov samih.

»Čbelica« je prenehala. Leta 1836. konec meseca sušca je dal Prešern na svetlo svoj »Krst pri Savici«. Prešerna vidimo sploh na vse strani podjetnega v slovenskem slovstvu do leta 1840., v živem občevanju zdaj s Čelakovskim, zdaj s Stankom Vrazom. Vsako veliko podjetje v slovanskem slovstvu ga navdušuje s presrčnim veseljem. Leta 1840. da vzajemno s pri-

jateljem Smoletom na svetlo troje slovenskih knjig: »Vodnikove pesmi«, Linhartovo veselo igro »Veseli dan ali Matiček se ženi« in šaloigro »Varuh«, katero je poslovenil Andrej Smolè. Vse tri so izdatno pomnožile slovensko leposlovje.

Zgodaj je bil dozorel Prešeren, a zgodaj se je začelo mračiti življenje njegovo. Usoda pesnikova je bila taka, kakor nam jo opisuje v svoji krasni pesmi: »Slep je, kdor se s petjem vkvarja«, in »pisar« v sloveči zabavlji »Nova pisarija« je vzet iz življenja, kakor to Prešeren sam pravi Čelakovskemu. Namesto zasluženega splošnega odobravanja in priznavanja so mu rodile njegove pesmi krdelo hudih nasprotnikov; le majhno je bilo število vrlih prijateljev, ki so poznali duhovitega pesnika, in še to malo krdelce se je krčilo od leta do leta. Toda Prešeren ni trpel krivice samo v slovstvu, temveč tudi v vsakdanjem življenju. Dovršil je s slavnim uspehom svoje akademiške nauke in dosegel doktorsko dostojanstvo (1828), a vendar ga še nahajamo leta 1832. brez kruha. Meseca sušca istega leta je prebil odvetniško preizkušnjo, a štirinajst let je čakal zaman srečne ure, da bi se mogel imenovati sam svoj gospod. Stoprav leta 1846. je bil Prešeren imenovan za odvetnika v Kranj, kamor se je tudi preselil na jesen istega leta.

V Kranju je zapel naš pesnik svojo zadnjo pesem. Leta 1847. je zbral svoje pesmi, in o Novem letu 1848., ko je našemu narodu vstajala zora lepše, veselejše bodočnosti, je poklonil Slovencem svoje neumrjoče »Poezije«. Leta 1848. je tudi »Kranjska Čbelica« petič rojila. Prinesla je Slovencem še tiste Prešernove pesmi, katerih prej ni dal na svetlo. Tako je Prešeren s »Čbelico« začel in izvršil svojo pesniško delavnost, zakaj ko je prišla poslednjič na svetlo, je bil že bolehen. Od Vseh svetih ni šel več iz sobe. Imel je vodenico in trpel velike bolečine. Začetkom meseca svečna l. 1849. mu je prihajalo posebno slabo, in na glas je prosil Boga, naj ga reši iz te solzne doline; vendar pa je bil pri polni zavesti do zadnjega trenutka. Dne 8. svečna ob osmih zjutraj vzdihne: »Vzdignite me, zadušiti me hoče!« — In to so bile njegove zadnje besede, katere izgovorivši je mirno umrl.

Tri leta pozneje so postavili slavnemu pesniku čestilci njegovi nagrobni spomenik iz pisanega rdečkastega mramorja na pokopališču kranjskega mesta z napisom:

»Jedna se Tebi je želja spolnila,
V zemlji domači da truplo leži.«

* * *

O Prešernu pripovedujejo, da je bil tudi velik prijatelj mladine. Kadar je hodil po ulicah kranjskega mesta, se je drvila za njim četa otrok, ga potezala za suknjo in ga prosila: »Dohtar, kupite nam fig, kupite nam fig!« Seveda je Prešeren tem nagajivim mladim svojim prijateljem vedno z veselim licem utešil njih želje.

Bil je naš pesnik dobrega in plemenitega srca!

4.

Prešerna imenujemo stvarnika in ustanovitelja slovenskega pesništva, in po vsi pravici; zakaj Prešern je bil prvi, ki je slovenskemu pesništvu dal umetniški dovršeno obliko; Prešeren je bil prvi, ki je slovenskemu pesništvu stalno določil in osnoval pesniško mero; Prešeren je bil prvi, ki je slovensko pesništvo obogatil s toliko množino raznovrstnih, pri vseh omikanih narodih običnih, a nam Slovincem dotlej še neznanih in nenavadnih pesemskih oblik, kakor še nihče pred njim in nihče za njim.

»Ako le po vrhu pregledamo Prešernove poezije (tako piše prvi njegov čestilec Josip Stritar), vidimo že, kako so mnogovrstne in različne, dasi je tako majhno njih število. Od nežne pesmi, ki pohlevno-boječe prihaja iz srca, do ostre zabavljice, ki zbada s svojim želom — ne brez strupa — svojega nasprotnika tam, kjer ga najbolj skeli; od vesele pesmi, katero prepeva vriskaje mladi vojak, svoje mladosti in kreposti vesel, do žalostne zdravice, ki poje: »Da ni nesrečen, kdor v grobu leži«, kolik razloček! In vse te pesmi, tako različne — po svoje dovršene! Zdaj ti bo ta bolj všeč, zdaj ta, kakor ti je ravno pri srcu, ko jih vzameš v roke. Prešernova pesem se glasi časih kakor žvrgolenje škrjančevo, ki se veselo suče proti jasnemu pomladanskemu nebu, časih kakor pesem slavčeva, ki v tihi noči, samotno na grmu sedeč, globoko iz srca toži svoje bolečine.«

* * *

Po vsi slovenski domovini nabirajo sedaj prostovoljnih prispevkov, da postavijo v središču slovenske domovine, v beli Ljubljani, velikemu in slavnemu Prešernu spomenik. Tudi »Zvonček« želi z vsemi ostalimi vrlimi Slovenkami in Slovenci, da bi se skoraj dvignil iz slovenskih tal Prešernov spomenik, ki bodi Ljubljani v kras, slovenskemu narodu v ponos, a Prešernu v slavo.

Kako so bile lepe sanje, lepi spomini . . .

Spisal *Andrej Rapč.*

na velikopomembna noč je že zopet tu.

Čarobna noč! Tisoč in več let je minilo od prve božične noči, in vendar se vračaš še sedaj z isto tajnostjo kot nekdanj.

Bilo je nekdanj! . . . Mrzla zima je vladala okolo in okolo.

Nad hlevcem, kjer se je narodil naš Odrešenik, je trepetalo tisoč zvezd . . .

V mrzlem hlevcu leži naš Zveličar, naš kralj, naš Bog, in poleg njega kleči njegova mati z rednikom Jožefom.

»Slava Bogu na višavi,« začujejo na paši preprosti pastirji, ki radostnih lic hite pozdravljat kralja vseh kraljev, svojega Boga . . .

V take misli vtopljen sedim v domači hiši poleg osivelega deda, ki nepremično zre predse. »Tu ste zopet, spomini nekdanjih radostnih dni, tu si, doba, ki sem jo preživel kot dete . . .« vzklikam.

Nekdaj je bilo . . . Bil sem dete ter sedel v naročju dedovem, ki mi je pravil o pomenu nocojšnje noči. Prisluškoval sem milim glasom stare babice, ki mi je pravila o nenavadnih stvareh, ki se dogajajo to noč zunaj pri potoku ob cesti, v hlevu pri živini, o nje govoru, o pomenu tajnostnega šepetanja bisernih valčkov. O, kaj sta mi vse pravila ded in babica!

Blažena detinska leta! Ali si naj želim nazaj? Ne! Čemu? Saj bi bila ta želja brezuspešna.

In vendar sem ob teh trenutjih tako mlad!

Tesno mi je tu v koči, jako tesno. Ven moram v to božjo noč.

Še je gledal ded zamišljeno predse, še je molila ob jaslicah babica, in jaz sem hitel ven, hitel na božji zrak . . .

Iz stolpa so zabrneli zvonovi ter se razlili po tihi vasi, po jasni sveti noči. Ozrl sem se okolo. Kak pogled! Kot prsti božji so se dvigali okolo in okolo zvoniki cerkvá po bližnjih holmih, iz katerih je v glasu zvonov odmevalo: »Slava Bogu na višavah!« Častili so ti zvonovi Njega, ki je prišel iz nebeške svoje stolice.

Hitel sem dalje v noč. Praznje je opravljena vsa priroda. Tisoč svetil zre nanjo ter se ljubko spogleduje s kristalnimi, sneženimi biseri, ki žare v njihovem razkošnem svitu tako skrivnostno, tako milo . . .

Vrsta se vrsti za vrsto božičnih dreves, nakičenih s krasom, kakršnega more tem drevesom dati samo priroda, s krasom, ki more le nocojšnjo noč biti tako lep, tako čaroben.

Po cerkvah je oddonel zadnji glas v slavo božjo, po vasi je ugasnila svetilka za svetilko. Le tam koncem vasi še brli luč pri znamenju, in v hiši poleg njega gore sveče.

Nehoté sem pristopil bližje pod okno. Kak slikovit pogled!

Velika miza, pogrnjena z belim prtom, na nji trije hlebi poprtniki, na steni poleg nje v kotu jaslice, a pred njimi na kolenih dete . . . Ljubko je sklevalo to dete nedolžne ročice ter zrlo sanjavo v božje dete v hlevcu in premikalo rožna ustna — molilo je . . .

Ob njem pa je stal ded. Sključena mu je bila postava, častljivo glavo mu je pokrival sneg belih las.

Nepremično je strmel v dete s sklenjenimi rokami. Kaj li je mislil? Morda je mislil, kako hitro poteka čas, morda, kako kratek je pot od zibeli do groba? Ali je molil, ali mislil na ono jasno dobo, ko je tudi on kot to dete sedaj klečal pred jaslicami z nepopisno srečo v mladem srcu? Kdo ve?

Nisem se mogel ganiti izpod okna. Zamaknjen sem strmel v ta divni prizor . . .

PRILOGA „ZVONČKU“

Slovanske pravljice.

Priobčuje *Nik. Vrhov.*

7. Žabica.

(Češka.)

Neki kmet je imel majhno zemljišče, tako majhno, da se mu ga je škoda zdelo razdeliti med svoje tri sinove. »Če razkosam to ped zemlje, nobeden ne bo imel ničesar,« je rekal. Nikakor se ni mogel sprijazniti z misljo, da bi vsi trije sinovi postali kočarji. Skliče jih torej vkup na posvet in jim reče: »Mojega zemljišča ne morete dobiti vsi, ampak samo eden. Moj ded mi je večkrat dejal, da mora oče vse otroke enako ljubiti, in jaz se držim njegovega nauka. Naj odloči usoda, kdo mi bo dedič. Pojdite v snuboke, in kdor prinese najlepši prstan od neveste, bo moj naslednik.«

Sinovom je ugajal očetov ukaz. Drugi dan so šli v snuboke. Janko, ki je bil najmlajši, je krenil v gozd, ki se je razprostiral daleč tja pod gorami. Precej časa je že hodil po gozdu, ko pride na križem pot. Predenj skoči žaba, grda, da jo je bilo strah pogledati.

»Kam hitiš, Janko?« vpraša žaba prišleca.

Janko se ustraši. Nikdar še ni slišal, da bi bile govorile žabe, ki so regetale v mlaki tam za kočo. Povedal je žabi vse po pravici:

»Oče je nas tri sinove poslal v snuboke. Kdor prinese najlepši prstan od neveste, temu bo dal dom.«

»Pojdi z menoj. Moja Katrica ti da tak prstan, kakršnega niso nikdar še videli niti oče, niti brata,« je rekla žaba. Janko se je malo obotavljal, potem pa le šel z njo.

»Če je tista tvoja Katrica taka, kakršna si ti, se bom že obrisal za očetov dom,« si je mislil gredoč. Prišla sta v dolino, kjer so štrlele kvišku

visoke skale. V njih je bilo mnogo votlin. V neko votlino skoči žaba in pokliče Katrico. Prišla je. Mati je bila ostudna, a hči je bila še ostudnejša. Janko je skoraj ni mogel pogledati. Proč se je obračal, toda le za hip. Žabi sta mu prinesli dragoceno skrinjico. Ko sta privzdignili pokrov, se zaleskečejo v nji dragi prstani, obsejani z demanti.

»Izberi si, Janko, katerega hočeš,« prigovarja stara žaba.

Janko vzame najslabši prstan. Bal se je seči po lepšem.

»Tega-le si vzemi, da te brata ne osramotita,« reče starka ter ročno zavije v papir enega izmed najlepših prstanov in mu ga poda. »Brata sta že doma in čakata, kaj boš prinesel,« pripomni žaba Janku, ko je odhajal.

Res je bilo tako. Brata sta bila že prišla domov. Oče je še odlašal in ni prisodil dedščine nikomur, doker ne pride Janko.

Ko se je vrnil domov najmlajši sin, pozove oče vse sinove, naj mu pokažejo dari, ki so jih prinesli od nevest.

Najstarejši sin je pomolil očetu krčni prstan.

»Dober je, le shrani si ga za spomin,« reče oče in odmaje z glavo.

Boljši je bil prstan, ki ga je bil prinesel srednji sin, in tudi nekoliko dražji.

»Tvoj prstan je boljši. Primeren je za kmeta. Le shrani si ga za spomin,« de oče in prikima z glavo.

»Nu, Janko, kaj pa je tebi dala nevesta?« vpraša oče najmlajšega sina. Janko se počasi priplazi izza peči, seže v žep in poda očetu nekaj v papir zavitega.

»Oj, Janko ga ima v papirju shranjenega,« se zasmajeta brata. Toda komaj je oče razvil papir, ju zdajci mine smeh. Kakor kadar solnce najjasneje pesveti, tako se je zalesketal prstan po izbi.

»Ti si to nekje ukradel, dečko,« zarohni oče, zgrabi bič in našeška Janka. Prstan mu vzame in ga shrani.

»Vnovič morate iti v snuboke,« ukaže oče. »Kdor prinese od neveste najlepši robec, bo moj dedič.«

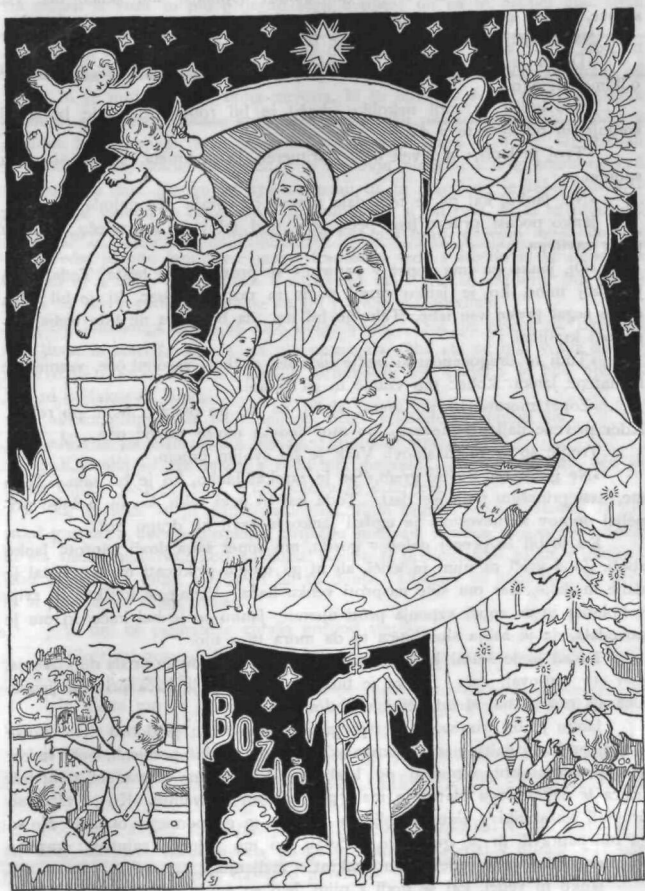
Drugi dan so šli sinovi zopet vsaksebi.

»Po tisti stezi ne pojdem, koder sem hodil zadnjič,« si misli Janko. »Utegnila bi me zopet srečati žaba in zopet bi me čakal doma bič namesto pohvale,« reče in se obrne na drugo pot. Toda ni se je ognil. Žaba mu zopet skoči na pot.

»Vem, Janko, da so te topli doma, ali to naj ti ne jemlje srčnosti. Po robec greš k nevesti. Moja Katrica jih ima na izber. Takega ti bo dala, da boš gotovo osramotil brata. Le pojdi z menoj,« mu prigovarja žaba.

Janko premišljuje, ali bi šel, ali bi ne šel. Naposled krene za žabo. Ko sta prišla do skalovja, pokliče žaba Katrico. Hčerka prinese takoj drugo skrinjico — polno dragih robcev iz najčistejše svile. Janko si zopet izbere najslabšega in najmanjšega. Starka ga pokrega. Nato mu da prekrasen robec; bil je eden izmed največjih. Skrbno mu ga zavije v papir.

»Brata sta že doma in te čakata,« reče žaba Janku, ko je odhajal.

BOŽIĆ

Pogodila je. Brata sta bila že doma. Oče se ni odločil, kdo podeduje dom. Čakal je Janka. Ko se je vrnil domov najmlajši sin, skliče oče vse sinove, da mu pokažejo dari, ki so jih prejeli od nevest.

Najstarejši sin je prinesel robec iz bombaža.

»Dober je. Shrani si ga za spomin,« reče oče, ko ga je zagledal in odkima z glavo.

Malo boljši in tudi nekoliko dražji je bil robec, ki ga je bil dobil srednji sin od neveste v dar.

»Tvoj je lepši,« mu veli oče, »primeren je za kmeta, shrani si ga za spomin.«

»Nu, Janko, kaj pa je tebi dala nevesta?« vpraša oče najmlajšega sina.

Janko počasi prileze izza peči, seže pod telovnik in izvleče nekaj v papir zavitega.

»Oj, Janko ga ima zopet v papirju,« se posmehujeta brata. Toda smeh ju takoj mine, ko je Janko razvil papir in razgrnil robec, ki je bil tolik, da je segal preko vse izbe. Tako je bil lep, da bi se ga ne bilo treba sramovati kraljični.

»Tudi to dragocenost si nekje ukradel, dečko,« zarohni oče, vzame bič in natepe Janka. Robec mu vzame in ga shrani.

»Zopet morate iti po svetu, sedaj pa ne po prstan in ne po robec. Kdor privede najlepšo nevesto, bo moj dedič,« ukaže vnovič oče.

Tretjič so se razšli sinovi. Vsak je šel svojim potem.

»Ne grem tja, pa ne grem,« se je zarekal Janko, ko je bil sam. »Tepo me, dasi prinašam najlepše dari. Toda kaj bi neki rekli, ko bi si žabo pripeljal domov za nevesto,« je ugibal Janko in zavil na drugo pot.

Ko je bil že precej daleč v gozdu, mu zopet žaba skoči naproti. Janko zbeži. Žaba kriči za njim in kriči, ali ni ga mogla priklicati nazaj. Bežal je dalje in dalje. Kar mu šine nasproti velika kača. Vzpne se kvišku, se zvije v kolobar in se zopet vzpenja proti njemu. Janko se je bal kače, ki mu je povedala, da je žabja služabnica in da mora iti z njo.

Nerad jo je slušal Janko. Skupaj sta šla po gozdu in prišla do skalovja, kjer sta stanovali žabi. Starka je bila vesela, ko ji je kača privedla Janka. Ukazala mu je, naj si odpočine v votlini.

Janko je bil truden. Kmalu je zaspal. Spanje mu je dobro delo. Ko se zjutraj prebudi, kakšna izprememba! On leži na mehkih pernících, belih kakor sneg, v krasni izbi, okrašeni po kraljevo. Na umetno izrezanem stolu leži srajca iz najfinejšega platna in malo proč srebrn umivalnik. Ko je vstal, so prihiteli služabniki v zlatoobrobljenih oblekah in ga pomagali oblačiti. Ko so ga bili napravili in po gosposko počesali, so mu prinesli zajutrek: kavo s smetano, kakršno je jedel samo dvakrat v življenju.

Janko ni vedel, kaj se godi z njim. Jelo se mu je vrteti v glavi. Ozre se skozi okno in vidi krasno mesto in polno ljudi v njem. O skalah, o votlinah in o gozdu pa ni bilo sledu.

Zdajci se oglasi pod okni godba. Služabniki stopijo v izbo in povabijo Janka, naj stopi dol pred grajska vrata, kamor se je ravnokar pripeljala

kočija, šesternato vprežena. Dve gospe sta sedeli v nji: mati in hčerka, oblečeni v svilnato obleko. Ko sta zagledali Janka, ki je bil ravnokar prišel dol, sta stopili iz voza in mu prijazno segli v roko; on pa je osupel stal sredi neštevilnih gledalcev.

»Glej, kako si prav storil, da se nisi ogibal naji. Tista stara žaba, ki te je vabila v skalno votlino, sem jaz; ona žabica, ki je bila še grša od mene, to je moja hčerka, tvoja nevesta, ki jo odvedeš sedaj na očetov dom. Zlobneži so opustošili naše kraljevstvo in zakleli podložnike in služabnike v ostudne kače, naji pa v žabi, katerih se vsakdo ogiba. Zakleti sva morali biti toliko časa, dokler ne pride v to skalovje mladenič k moji hčerki-nevesti po svatbene dari. Mnogo let sva stanovali tu, in marsikdo je zašel semkaj v gozd, toda vsakdo je odbil mojo ponudbo. Ti si bil prvi, ki si se premagal in rešil naji in najine podložnike. Zato boš naš kralj in ženin moje hčerke.«

Sedaj je bilo Janku vse jasno. Radostno sede v kočijo in se odpelje z nevesto in s taščo po kraljevo v rojstveno vas. Ko so odrinili, jim je zagrala za slovo godba, in ljudje so jih iskreno pozdravljali.

Do Jankovega doma se niso dolgo vozili. Oče je ravno na dvorišču klal drva, in starejša sinova sta mu pomagala. Oba sta se bila vrnila domov in privedla s seboj nevesti iz takih siromašnih hiš, kakršna je bila njihova. Vsi so pričakovali Janka.

»Neka gospoda se pelje semkaj, oče,« vzklikne najstarejši sin.

»Morda pa niste davka plačali,« pripomni srednji sin.

»E, molči — vse imam v redu pri gosposki,« reče polglasno oče in stisne čepico pod pazduho. Tudi sinova se odkrijeta.

Na dvorišče se je pripeljala kočija. Pred hišnimi vrati obstane. Iz nje stopi gospod z dvema gospema. Prijazno pozdravi starčka in njegova sinova, ki sta tiščala pokrivali pod pazduho. Gosposki prišlec stopi potem v okajeno izbo in sede za mizo, ko da bi bil tu doma. Domači so stali tam pri peči in si niso upali skoraj dihati.

»Ali me ne poznate?« vpraša gospod starčka.

»Milostljivi gospod, kje bi Vas bil mogel videti?« potrto odgovori kmetič in se prikloni gospodu.

»In vidva me ne poznata?« zopet izpregovori gospod. Brata sta gledala v tla in si nista upala ozreti se na mogočnega gospoda.

»Ali ne poznate več Janka, ki ste ga pretepali zato, ker je prinašal domov najlepše dari od svoje neveste, pa ste ga imeli na sumu, da jih je ukradel?« reče naposled imenitni gospod.

»I glejte si nu, to je naš Janko! Kdo bi ga izpoznal v tem zlatu in v tej dragi obleki?« vzklikne oče, ko ga je ostreje pogledal v obraz. »Ti boš moj dedič, ker si pripeljal najlepšo nevesto.«

»Vaš sin ne potrebuje Vaše dedščine,« seže vmes stara gospa, »in tudi njegova brata je ne bosta potrebovala. Vaš najmlajši sin je postal vladar. V njegovo deželo pojdete Vi in vsi Vaši, tamkaj boste oskrbljeni z vsem potrebnim.«

Kmet je bil zadovoljen. Objel je Janka, njegovo ženo in taščo. Svoj dom z zemljiščem vred je dal dninarju, ki je bil najubožnejši v vasi. Njegova starejša sinova se poslej nista posmehovala najmlajšemu bratu, šla sta rada v njegovo kraljevstvo in postala tamkaj njegova prva dvornika. Oče je bil tudi pri Janku in se je rad spominjal, kako je pošiljal sinove v snuboke, ker ni hotel deliti svojega posestva. Blagoslavljal je tisti hip, ko mu je bila prišla ta misel v glavo.

Ubogi dninar, njegov naslednik, pa je molil zanj in za vso njegovo rodbino in pripovedoval vsakemu, kakšno dobro delo mu je storil kmet in kako je postal Janko kralj in njegova brata prva kraljeva dvornika.

Pravljicar v šoli.

Spisal *Nik. Verhov.*

o ste prebirali pripovedke, objavljene v letošnjem »Zvončku« pod zaglavjem »Slovsanske pravljice«, ste gotovo vpraševali: »Kdo jih je neki zapisal?« Takoj vam povem; le malo potrpite!

Meseca grudna je adventni čas. Zjutraj zarana hodijo ljudje v cerkev, kjer se pojo zornice. Po hiši božji miga vse polno lučic, mogočno done orgle, in pevci prepevajo lepe pesmi, izpred oltarja se razširja prijetna kadilna vonjava. Tako je sedaj in tako je bilo pred dobrimi štiridesetimi leti, ko se je v Třebízi na Češkem desetletni šolarček *Večeslav Beneš* veselil zornic. Komaj je zjutraj ura odbila pet, ga je že poklical oče: »Čuješ, vstani!«

Kako bi ne slišal, saj se je bil že tolikrat prebudil in poslušal, ali še ne zvoni. Kakor bi trenil je s postelje doli in oblečen. Oprta si torbico s šolskimi knjigami, ki si jo je bil pripravil zvečer. Pogleda poprej samo, ali je kaj prigrizka notri. Da, je; mati so mu dali v torbico dva krajca kruha in jabolko.

Po vasi se že svetlikajo plamenice. Premikajo se semintja kakor velike večče. Psi lajajo. Po potih in stezah, vodečih k župni cerkvi, se čuje veselo govorjenje, pozdravi, dovtipi . . .

Oče stopi iz koč, z njim *Večeslavček*. Pridružita se sosedom, gredočim k zornicam. Zdajci zatisneta *Večeslavčeku* dve roki oči, za seboj začuje hkrati pridružen smeh. To je bil prijatelj Janko, ki je bil kaki dve leti starejši od *Večeslavčka*, torej precej večji od njega. Rad je časih malo podražil tovariše, ki so ga pa ljubili, saj je bil Janko dobra duša. Bil je nekak prvak med vrstniki. Umel je žvižgati na dva prsta, vdeta v usta. Kadar so se izkušali v lučanju, je on zagnal najdalje. Plezati je znal najbolje. Vsakemu je hipoma odprl pest, najsi je bila še tako trdo stisnjena. Poznal je vse ptiče, vedel za

vsa gnezda. Jankova prača je nesla najdalje. Stal je na eni nogi toliko časa, kolikor je hotel kdo. Tak je bil Janko.

Mlada prijateljca sta urno korakala proti župni cerkvi. Komaj sta čakala trenutka, ko vstopita v božji hram in zapojeta s pobožno množico vred lepe adventne pesmi.

Ko so minile zornice, hajdi v šolo! Domov je bilo predaleč. V šoli je bila peč že zakurjena. Oklepala jo je ograja, da ni kdo prišel preblizu peči in se opeknel. Učenci iz daljnjih vasi, ki so čakali po zornicah pouka, so posedli krog peči, kakor piščeta krog koklje. Bilo je še temačno. Plamenčki, ki so švigali izza pečnih vrat, so delali na stropu čudne podobe. Toda te podobe niso tako zanimale šolarjev kakor pravljice, ki jim jih je pripovedoval Večeslavček. Oj, kako so bile dolge in lepe! Marsikateri poslušalček je po-

zabil na košček kruha, ki ga je bil načel; načetega je držal v roki, ne da bi ga pojedel, tako se je bil zamaknil v Večeslavčково pripoved.

»Tisto o Tirolčku nam povej!«

»Ne, rajši ono o treh kraljevičih!«

»Pravljico o ladji, ki se je vozila po kopnem, bi rad slišal še enkrat.«

Tako so tiščali tovariši drug pred drugim v Večeslavčka. Nekateri so mu obetali hrušek, jabolko, orehov, da bi še in še pripovedoval. V tej reči je bil Večeslavček celo Janku kos. Ta ni vedel niti ene pravljice. Večkrat je začel pripovedovati, ali takoj je bil v zadregi in je obtičal. Večeslavčka je Janko rad poslušal. Najljubša mu je bila pravljica o Bruncviku, ki je šel daleč po svetu in povsod razširjal slavo svojega naroda ter naposled privedel domov živega leva. Gorje mu, kdor bi bil takrat črnil, ko je Večeslavček govoril o Bruncviku, Janko bi ga bil zmikastil!

Hitro so minili prijetni trenutki ob pečni ograji. Pouk se je pričel. Večeslavček je umolknil; a oglasil se je z dobro prentišljenim odgovorom vselej, kadar ga je vprašal gospod učitelj.

Večeslavček, sin ubogega krojača, se je šolal pozneje v mestu Slanem in v Pragi in postal duhovnik. On je zapisal pravljice, ki jih je bil čul doma od starih dedov ter jih potem pripovedoval svojim šolskim tovarišem. Ne-katere izmed njih ste brali tudi vi v »Zvončku«. Spisal je še mnogo drugih krasnih povesti, s katerimi je budil svoje rojake, naj ljubijo svoj narod, ki je bil nekdanj tako mogočen, da so trepetale pred njim nemške vojske. Ker je bil doma v Třebizi, zato se je podpisoval: Večeslav Beneš Třebiski.

Naposled je bil kaplan v gorski vasi Klecanih blizu Prage. Ko je dne 20. rženega cveta 1884 komaj petintrideset let star umrl v Marijskih Toplicah, kamor se je bil šel zdraviti, je zaplakala vsa češka domovina. Njegovo truplo so prepeljali v zlato Prago na slavni Višegrad in ga pokopali tamkaj poleg gomil mnogih čeških veljakov, ki počivajo ondukaj.

Večeslav Beneš Třebiski, čegar podobo vam prinaša ta-le »Zvončkov« list, je poznal in ljubil tudi naš slovenski jezik. Prevel je na češko Josipine Turnogradske povest »Marula«.

Zelja rožice.

*Pridi, solnčece, pridi
in me poglej,
s svojim me zlatim očescem
zopet ogrej!*

*Žalosten svet je pozimi
in hladan,
ali spomladi, spomladi
svet je krasan.*

*Meni pognalo bo cvetje
živo spet,
pridi, solnčece, pridi
rožico gret!*

Igor.

Stric kovač.

Lemeže, obroče
in še marsikaj
dela stric, nabija,
da je kaj!

In leté mu iskre
v roke in obraz,
da ni stric-kovaču
nikdar mraz.

Pa mi verjemite:
Izpod kladiva
mnogo svetla krona
priročlja.

Priročlja mu krona,
stricu v žep zleti,
stric zapali pipo
in kadi.

Meni svetlo sabljo
je skoval,
z njo pa po glavah bom
Turkom dal!

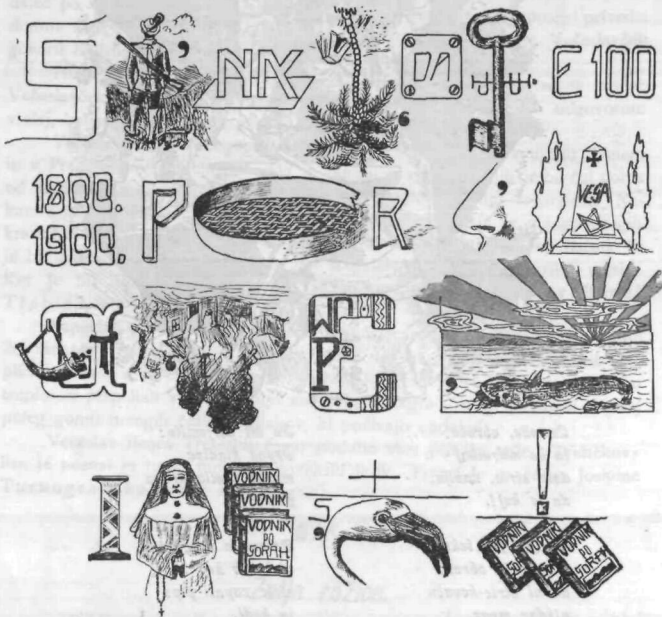
Igor.

Rebus.

Priobčil Solovej.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

Opomba: Vsak prvi rešilec iz Kranjskega, Štajerskega, Primorskega in Koroškega dobi za nagrado podobo Slomškovo in Prešernovo, natisnjeno na lepem karton-papirju, da ju lahko dene v okvir in si z njima okraši stanovanje.

Prešernova podoba,

ki jo prinaša današnji »Zvonček«, je posneta po krasnem kipu, ki ga je izklesal iz belega mramorja naš sloveči kipar-umetnik gospod Alojzij Gangl. Ta umetnik je obljubil prvemu rešilcu gorenjega rebusa lepo in veliko fotografično sliko Prešernovega kipa v dar.

Razpis nagrad.

Uredništvo in upravništvo »Zvončekovo« razpisujeta s tem

→ devet nagrad po 10 K, ←

in sicer:

1. Tri nagrade po 10 K za petero najboljših pesmi,
2. tri nagrade po 10 K za troje najboljših povesti in
3. tri nagrade po 10 K za troje najboljših spisov poučne ali znanstvene vsebine, ki jim bodi snov zajeta iz domače zgodovine ali iz domačega zemljepisja, iz prirodoslovja ali iz prirodoznanstva.

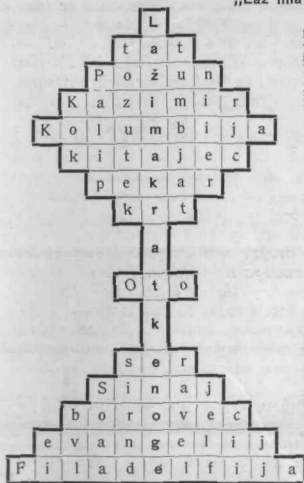
Po obsegu morajo biti spisi enaki spisom, ki jih je doslej priobčil »Zvonček«, torej taki, da jih bo mogoče natisniti v celoti v enem listu.

Rokopise brez pisateljevega imena je poslati uredništvu do 1. svečna 1901. l. Pisateljevo ime bodi zapisano na posebnem zapečatenem listu.

Uredništvo in upravništvo.

Rešitev besedne naloge v 11. številki.

„Laž ima kratke noge.“

Prav so ga rešili: Milko Naglič, učenec v Ljubljani; Ana Zornan, učenka v Ljubljani; Vida in Tonej Obreza v Ljubljani; Leopoldina Kovča, Angela Kerme, Helena Primožič, Ivana Klemenec in Marija Zadnik, učenke III. razreda v Planini; Amalija Vidic, učenka II. razreda v Ljubljani; Olga in Anica Jurko, učenki v Tepanjah; Matevž Sila, ministrant v Trebnjem; Jebračinovi v Ljubljani; Andrej Čokada, učenec v Ljubljani; Fani Justin, Rafael Justin in Rudolf Palčič v Ljubljani.

Za kratek čas.

Učitelj: Govorili smo že o letnih časih. Povej mi torej, koliko imamo letnih časov?

Micika (v razmišljenosti): Tri: Dobro jutro, dober dan in dober večer!

Nove knjige s podobami za mladino.

Gospod L. Schwentner, knjigar in založnik v Ljubljani, je izdal te-le lepe knjige s podobami za slovensko mladino: »Otročičem v zabavo« (cena navadni izdaji 80 h, po pošti 90 h, izdaji na močni lepenki 1 K 50 h, po pošti 1 K 70 h); »Dobri otroci« (cena 24 h, po pošti 29 h); »Noetova barka« (cena 1 K 50 h, po pošti 1 K 80 h) in »Sladki orehi« (cena 1 K 60 h, po pošti 1 K 80 h). Knjige so okrašene s podobami v barvah, katerim so pridejane primerne pesemce. — Oboje bo delalo naši mladini obilo nedolžnega veselja. Ob teh knjigah se bo zabavala in učila, zakaj izpoznavala bo vse kar igraje. Sv. Miklavž in Ježušček bosta gotovo nakupila mnogo tega blaga ter z njim razveselila slovensko mladino, pa tudi nje dobri starši naj ji ne vzkratijo veselja, ki ji ga nudijo te lepe knjige!

Veseli Božič!

V današnjem listu vidijo naši čitatelji lepo podobo, ki nam jo je narisal naš vrli umetnik g. S. J. in ki je prelep okrask »Zvončkove« zadnje številke I. letnika. Ta slika nas tudi spominja bližajočih se božičnih praznikov, ki jih obhajamo v spomin na oni veseli dogodek, ko se je rodil božji Sin, ko so mu prišli prepevat slavo nebeški

angeli in ko so ga prišli molit v uborni hlev zavzeti pastirčki. Dobra slovenska mladina se veseli teh lepih praznikov, si stavi jaslice ali pa si krasi božično drevesce s plamenečimi svečicami. Slovesno pojo zvonovi po vsem krščanskem svetu in kličejo pobožno ljudstvo v božja sve-tišča: »Pridi častit in molit Stvarnika nebes in zemlje!«

Ob koncu leta.

Z današnjo številko zaključujemo »Zvončkov« prvi letnik. Veseli nas, da ga zaključujemo z veselimi srcem in z jasnim pogledom v bodočnost. Tekom leta smo čuli toliko pohvale od prijateljev slovenske mladine, a od nje same toliko odkritosrčnega veselja, ki ji ga je napravljaj »Zvonček«, da nam ni žal ni truda, ni stroškov, ki nam ga je povzročalo vzdrževanje našega mladega lista.

Kar smo obljubovali ob ustanovitvi »Zvončkovi« svojim bralcem in naročnikom, to smo izkušali izpolniti. Ni nam bilo sicer mogoče storiti vsega, kar smo nameravali, pa si bomo prizadevali v prihodnjem letu, da bo »Zvonček« bolj in bolj priljubljen med slovensko mladino, da ji bo ostal vedno to, kar ji je bil že v prvem letu svojega obstanka: prijatelj, zabavnik in učitelj!

Da se je naš list tako naglo razširil in priljubil med drago slovensko mladino, zato moramo v prvi vrsti zahvaliti svoje vrle sotrudnice in sotrudnike, ki so napolnili ta prvi letnik s toliko lepim, zabavnim in poučnim berivom. Prosimo jih, da nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu, da nas — slovenski mladini v pouk in razvedrilo — zalagajo tudi v bodoče s svojimi prelepimi pesemcami, povestmi, pravljicami, poučnimi in znanstvenimi spisi. Prosimo jih, naj nas razvesele z drobnimi kratkočasnimi in poučnimi vestmi, z raznimi nalogami, ugankami in rebusi, kar vse bomo tudi poslej priobčevali pod zalagljajem »Pouk in zabava«.

Pridobili smo za »Zvonček« tudi dokaj domačih slikarjev, ki bodo skrbeli, da bo priobčeval naš list lepe podobe, ki jih tako rad gleda naš mladi svet.

Obljubujemo, da bomo tudi v bodoče delali za »Zvonček« z vso tisto vnemo in ljubeznijo, s katero smo skrbeli zanj letos, ker nas navdaja iskrena želja, da bi si blažila slovenska mladina ob dobri knjigi srce in bogatila duha. Svoje prijatelje prosimo, naj nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu, a naj poskerbé, da se izdatno pomnoži število naših naročnikov. Usaj si prizadevaj, da nam pridobi vsaj po enega novega naročnika. Potem bodo tudi naše gnotne razmere ugodnejše, in ob njih bomo lahko mnogo več storili za »Zvonček« nego nam je bilo sedaj mogoče. Da nam bo mogoče natisniti v zadostnem številu prvo številko prihodnjega letnika, prosimo, da se zglasé naročniki še tekom tega meseca če ne z naročnino, pa vsaj po dopisnici. Stare naročnike pa, ki nam še niso poslali naročnine, prijazno prosimo, da jo čim prej blagovolé poravnati.

V zalogi imamo še mnogo prvih letnikov, s katerimi lahko in radi po-strežemo tistim, ki nam pošljejo 5 K. — Naročnina, upravištvo in uredništvo ostane tudi v prihodnjem letu po starem.

Delajmo z združenimi močmi tudi v prihodnjem letu z »Zvončkom« za blaginjo drage slovenske mladine!

Uredništvo in upravištvo.

„Zvonček“ izhaja 1. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 5 K., pol leta 2 K 50 h, četrť leta 1 K 25 h. — Izdajatelj, upravnik in odgovorni urednik je Luka Jelenc, učitelj v Ljubljani, Rimska cesta št. 7. — Rokopise je pošiljati na naslov: Engelbert Gangl, Dunaj (Wien), IX., Porzellangasse Nr. 20, II., III./31.

Last in založba »Zvezca avstri. jugoslovanskih učiteljskih društev«. — Tiska »Narodna tiskarna« v Ljubljani.